

Overvann - naturligvis

Været, som følge av klimaendringene, i kombinasjon med ny kunnskap og urbanisering, gjør at vi ikke lengre kan håndtere nedbør på den måten som er gjort siden Vann- og avløpsavdelingene oppsto. Nå skal naturbaserte løsninger alltid vurderes.

Men hva er naturbaserte løsninger? Kan vi være sikre på at disse virker? Hvor skal vi starte og hvordan gjøres dette, egentlig?

På fagdagen om naturbasert overvannshåndtering, arrangert av Norges grønne fagskole – Vea og FAGUS i Prøysenhuset, Ringsaker, den 3. mars 2022, får deltakerne bred innsikt og svar gjennom fire tematiske bolker. Hver av bolkene avsluttes med en spørsmålsrunde og det blir rikelig anledning til samtaler underveis.

Program for fagdagen Overvann – naturligvis

08.30 - 09.00: Registrering og kaffe

09.00 – 09.05: Velkommen, ved Hildegunn Aas & Mari Myhre

09.05 – 09.15: Innledning, ved konferansier Inger Anita Merkesdal

Blå-grønne, naturbaserte løsninger for overvannsdiskonering, handler om å spille på lag med naturen for å tilpasse oss klimaendringene. Hva og hvordan, og hvorfor skjer det ikke i større grad? Konkrete eksempler fra tre kommuner.

Kl. 09.15 – 09.40: Styrtregnsflom, ved Are Guttorm Engeset fra Ringsaker kommune.

I august 2018 ble Ringsaker utsatt for en styrtregnsflom. Først kom det 120 mm nedbør i løpet av en time. Så gikk monsterregnet over til normalnedbør, som fortsatte hele natten. Bekkeinntak og stikkrenner ble stengt av de store stein- og grusmengdene som kom den første timen.

Avdelingsleder i veg og ledning, Are Guttorm Engeset, vil redegjøre for faktisk hendelse og utfordringene knyttet til denne type vassdrag i bynære strøk.

Kl. 09.40 – 10.05: Overvannsdiskonering, erfaringer fra en kommune som er kommet langt, ved Sveinung Sviland fra Sandnes kommune

Sandnes kommune startet tidlig et offensivt arbeid innen klimatilpassing, har høye ambisjoner for arbeidet, stiller krav om naturbaserte løsninger og lokal overvannsdiskonering. Tiltak i Sandnes omfatter stedsbygde og prefabrikkerte regnbed, grønne tak og infiltrasjon gjennom permeable dekker og vegetasjon. Kommunen har også investert betydelige ressurser i biokull.

Sveinung Sviland, som er virksomhetsleder innen bydrift i Sandnes kommune vil dele erfaring fra kommunens anlegg og driften av disse.

Kl. 10.05 – 10.25: Billigere, bedre og bærekraftig, ved Inger Anita Merkesdal, eksempel fra Time kommune

Foranledningen til å lage en naturbasert løsning i Time, var store utfordringer med blant annet risikoen for en 6 – 7 meter dyp grøft i en boliggate med hus og hager på begge sider.

Fagjournalist Inger Anita Merkesdal vil beskrive hvordan Tjødnavegen ble oppgradert med regnbed og permeable dekker. Resultatet er penger spart, samtidig som en har oppnådd økt trivsel, trygghet og biodiversitet. Initiativet kom fra en av kommunens egne ansatte.

Kl. 10.25 – 10.35: Spørsmålsrunde og paneldebatt

Kl. 10.35 – 10.50: Beinstrekk

Perspektiver beskrevet fra forsikrings-siden

Når vi går over fra konvensjonelle til naturbaserte løsninger for overvannsdiskonering beveger vi oss inn i et til dels ukjent landskap. Men det finnes kunnskap, og vi får innsikt i dette på fagdagen.

Kl. 10.50 – 11.20: Hva, hvordan og hvorfor: Om kommunen og muligheter, ved Mia Ebeltoft.

Naturbaserte løsninger: Hva, hvordan og hvorfor – om kommunen og muligheter.

Med utgangspunkt i årelang erfaring fra juss og forsikring vil Mia Ebeltoft, fra Climate Risk Advisory, beskrive virkemidler kommunene har for å benytte naturbaserte løsninger til overvannsdiskonering. Hun var også medlem i utvalget som utarbeidet NOU2015:16 om overvann i byer og tettsteder – som problem og ressurs. Stikkord for foredraget hennes er virkemidler, hindringer og kunnskap.

Ebeltoft vil besvare spørsmål mange sitter med, så som: hva er naturbaserte løsninger, hvordan fungerer de, vil dette verktøyet bli dyrere, kan man regne på det, og hvor starter vi? Hun vil også fortelle om Kunnskapsbanken, som vil gi kommunene et bedre bilde over sårbare områder for skade, slik at kommunene kan planlegge bedre og sikre at investeringer i forebyggingstiltak blir mer treffsikre.

Kl. 11.20 – 11.50: Kunderettet, forebyggende arbeid, ved Simon Andre Olsen

Simon Andre Olsen arbeider blant annet med bygningsforsikring i Gjensidige. På fagdagen vil han fortelle om et fagprosjekt Gjensidige arbeider med, knyttet til bruk av klimamodeller og topografi i skadeforebyggende sammenheng. Målet er å forebygge vannskader ved å kunne snakke til den enkelte forsikringskunde om konkrete farer for vannskade på den konkrete tomten/forsikringsobjektet.

Neste skritt i det forebyggende arbeidet vil være å beskrive løsninger. Da trengs fagfolk med kompetanse innen overvann og naturbaserte løsninger. Olsen vil også beskrive forskjellen på klimaskade og naturskade for oss.

Kl. 11.50 – 12.00: Spørsmålsrunde og paneldebatt

Kl. 12.00 – 13.00: Lunsj (inkludert i deltageravgiften)

Planlegging og gjennomføring

At ting fungerer teoretisk, er langt fra en garanti for suksess. I denne bolken vil to av landets mest erfarne foredragsholdere innen naturbaserte løsninger for overvannsdiskonering dele av sine praktiske erfaringer.

Kl. 13.00 – 13.30: Utførelsen og feil som kan unngås, ved Kim Paus

Et viktig suksesskriterium for naturbaserte løsninger for overvannshåndtering er at utfordringer og formål med tiltaket vurderes i en tidlig planleggingsfase. Overvannsvurderinger må følges opp i kommuneplan-bestemmelser og gjennom plan- og byggesaksbehandlingen.

Kim Paus, førsteamanuensis ved NMBU, har en doktorgrad innen vann og avløp, lang fartstid fra praktisk arbeid ved blant annet Asplan Viak og COWI og er en erfaren foredragsholder. Han starter bolken om planleggingen og gjennomføringen. Paus har en helhetlig tilnærming til temaet, er opptatt av å se ting i sammenheng og vil vinkle foredraget sitt mot praktiske eksempler.

Kl. 13.30 – 14.00: Praktiske eksempler på tiltak som virker og ikke virket og hvorfor, ved Bent Braskerud

Han bygget det første regnbedet i Norge, han anla landets første grønne forsøksstak og har arbeidet med temaet overvann og urban hydrologi siden 2006. Bent Braskerud arbeider i Oslo kommune, hvor hans faglige plan er å gjøre byen «Blå grønn og vakker i solskinn, og trygg når det bøtter ned.»

Braskerud har en del erfaring fra tiltak for lokal overvannsdiskonering - på godt og vondt. Disse vil han dele med oss, slik at vi kan lære av andres feil.

Kl. 14.00 – 14.10: Spørsmålsrunde og paneldebatt

Kl. 14.10 – 14.25: Beinstrekk

Kompetansen

For få år siden var overvannshåndtering VA-ingeniørenes og rørleggernes fagfelt. Når vann skal sirkulærdisponeres gjennom naturbaserte tiltak, og vi samtidig må etablere trygge flomveier for hittil ukjente nedbørsmengder, trengs ny tverrfaglig kompetanse innen planlegging, utforming og drift.

Kl. 14.25 – 14.30: Innledning til temaet via bilde-eksempler, ved Inger Anita Merkesdal

Kl. 14.30 – 14.45: Sirkulærdisponering av vann – vann som ressurs ved Magnus Nyheim

Som den første skolen i landet tilbyr Norges grønne fagskole – Vea, et tverrfaglig studium innen sirkulærdisponering av vann. Faglærer Magnus Nyheim vil beskrive fordelene ved at tre bransjer, anleggsgartnere, rørleggere og maskinførere, deltar i samme klasse og hva studentene kan bidra med etter gjennomført studium. Stikkord er helhetlig tilnærming til overvannsdiskonering og driftssikre, bærekraftige løsninger.

Kl. 14.45 – 15.00: Fagkunnskapen om løsninger ved Mari Myrene

FAGUS bidrar til at aktører som arbeider med uterom og utemiljøer finner gode løsninger ved planlegging, opparbeiding, drift og forvaltning. Nettopp disse faktorene er forutsetninger for funksjonelle og trygge naturbaserte løsninger for overvannsdiskonering.

I alt for mange år har temaet innen overvannshåndtering vært vann som et problem. Vann er forutsetningen for alt liv og en ressurs vi må ta vare på, samtidig som vi forebygger skader. Dette er mulig, men vi trenger kunnskap. Derfor avslutter Mari Myrene fagdagen. Hun er

daglig leder i FAGUS og skal belyse kompetansen som finnes blant rådgiverne i FAGUS knyttet til temaet overvann og naturbaserte løsninger. Stikkord er infiltrasjon og bruk av vann i utemiljøet.

Kl. 15.00 - 15.30 Spørsmålsrunde og paneldebatt, oppsummering og avslutning.

